

SAPATTI JA SEN MERKITYS

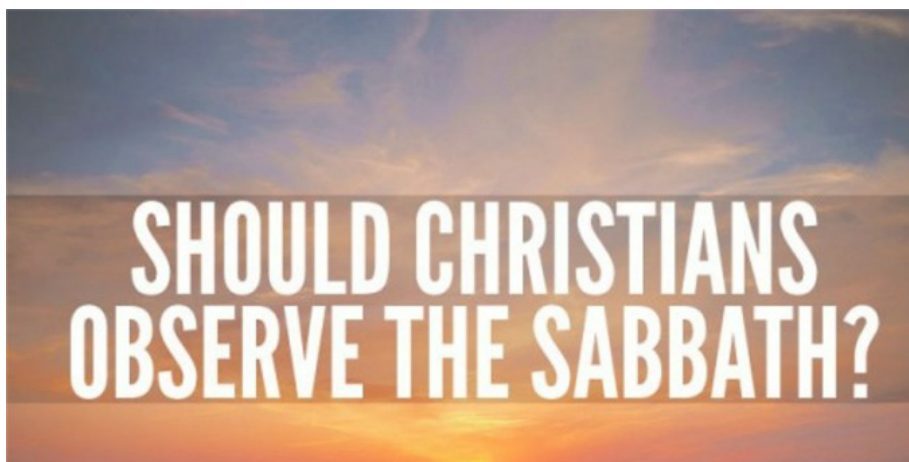
JUHANI AITOMAA

2Moos.20:8-10 "Muista pyhittää lepopäivä. Kuusi päivää tee työtä ja toimita kaikki askareesi; mutta seitsemäs päivä on Herran, sinun Jumalasi, sapatiti; silloin älä mitään askareita toimita, älä sinä älköönkä sinun poikasi tai tyttäresi, sinun palvelijasi tai palvelijattaresi tai juhtasi älköönkä muukalaisesi, joka sinun porteissasi on."

Juutalaisten pyhäpäiväksi tuli 7 päivän sapatiti, eli lauantai. Myös Jeesus meni sapatitina synagogaan kuten juutalaiselle kansalle luonnollista oli, Matt.12:9, Joh.18:20. Syntyihän maailman Vapahtaja juutalaisen kansan keskelle. Juutalaisena Paavali ja apostolit toimivat samoin, Apt.17:2, 18:4. Monet Raamattua lukevat ovat kautta aikojen ihmetelleet, miksi raamattu-uskovaiset kristityt sitten viettävät pyhäpäivää sunnuntaina? Osittain vilpitynkin halu totella Jumalan sanaa on johtanut siihen, että lauantain vietto on otettu osaksi omaa uskontoa.

Lauantai -sapatiti kannattajat viittaavat monesti siihen, että Jumala "lepäsi" 7 päivänä, 1Moos.2:2-3. Mitä tämä Jumalan lepääminen tarkoittaa? Toisaalta Raamattu teroittaa meille, Jes.40:28: "Etkö tiedä, etkö ole kuullut: Herra on iankaikkinen Jumala, joka on luonut maan ääret? Ei hän väsy eikä näänny, hänen ymmärryksensä on tutkimaton." On selvää ettei Jumala väsy eikä Hänen leponsa tarkoita samaa mitä lepo meille. Raamatunkohta ilmoittaa pääasiassa sen, että Jumala päätti työnsä 7 päivänä. Meille ilmoitetaan myös, että Jumala "pyhitti" 7 päivän. Sanaa käytetään VT:ssa laajalti kuvaamaan Jumalalle erotettua ja erottautumista. Jo VT:ssa se liittyy myös sovitukseen.

Raamattu kertoo, että sapatiti noudattaminen oli merkki liitosta Jumalan ja Israelin välillä, 2.Moos.31:16-17, jossa mainitaan nimenomaan, että "pitäkööt israelilaiset sapatiti... sukupolvesta sukupolveen ikuisena liittona". Kun Raamattu

luomiskertomuksen jälkeen puhuu sapatitista, se ei liity luomistyöhön vaan liittoon Israelin kanssa ja kuinka Jumala vapautti heidät Egyptin orjuudesta, 5.Moos.5:15. Näin sapatiti liittyy Jumalan ja Israelin väliseen suhteeseen ja Vanhaan liittoon, joka Kristuksessa eli Uudessa liitossa ei enää ole voimassa.

Jo varhain seurakunta alkoi kokoontua viikon ensimmäisenä päivänä. Viikon ensimmäinen päivä mainitaan UT:ssa mm. Apt.20:7 ja 1Kor.16:1-2. UT:ssa ei ole mitään erityistä mainintaa jossa sapatiti viettoa lauantaina korostettaisiin. Seurakunnan kokoontuminen yhteen viikon ensimmäisenä päivänä näyttää olleen kristillinen käytäntö jo toisella vuosisadalla. Toki luemme historiasta myös kuvauksia siitä, kuinka juutalaiset tavat torjuttiin ja juutalaisia alettiin väheksyä kristittyjen joukossa. Eräät tutkijat katsovatkin, että kristityt alkoivat viettää sunnuntaita osaksi siksi, koska haluttiin erottautua juutalaisesta "hapatuksesta". Toisaalta tämä toimi myös toisinpäin. Monet juutalaiskristityt pitivät itseään pakanauskovia ylempiarvoisina koska heillä oli Jumalan laki. Tästä on kuvaus UT:ssa Galatalaiskirjeen 2 luvussa.

Tiedämme, että VT sisältää esikuvaa siitä mikä UT:ssa ilmoitetaan. Ihmisen on mahdotonta itse toteuttaa Jumalan tahtoa. Ihmiselle on mahdotonta miellyttää Jumalaa niin, että se tuottaisi hänelle pelastuksen. Kaikessa täydellinen, puhdas, voimallinen ja iankaikkinen Jumala ei voi päästää

yhteyteensä mitään vähäisintäkään saastaisuutta ja vajavaisuutta. Juutalaiselle kansalle ilmoitettiin käskyt, laki, ja koska Jumala tiesi, että niiden pitäminen on mahdotonta, Hän määräsi totaalisen syntien sovitustajustelmän, jossa pääosassa oli papisto ja juutalainen temppeleipalvelus.

Uhritoimitukset olivat esikuvaa Kristuksen sovitusteosta, ei niin että ne itsessään olisivat tuottaneet kansalle sovituksen. Kuten synty on ihmiselle taakka myös jatkuvat uhritoimitukset olivat taakka muistuttamassa jatkuvasti ihmisen syntisyydestä Jumalan edessä. Juutalaisen kansan tuli olla myös eräänlainen fyysinen ja henkinen "esimerkkikansa" ja siihen käskyt ja säännöt ohjasivat. Uhrit olivat muistuttamassa Jumalan laista mutta samalla esikuvaa siitä, että Jumala on antanut luoduilleen vieläkin paremman tien: vapauden laista ja eritoten lain kirouksesta, tuomiosta, Kristuksen kautta.

Raamatusta näemme, että 2Moos.20:1-17 luetelluista 10 käskystä puhutaan myös UT:n puolella – mm. Matt.19:18-19 ja Room.13:9. Mutta missään UT:n puolella ei teroiteta sapatin "oikeaa" viettoa nimenomaan lauantaina. Sen sijaan Jeesus itse "rikkoi" sapatin ja ilmoitti sen jälkeen olevansa "sapatin herra", Matt.12:8. UT:ssa on Jeesuksen sanomana sapattia koskeva merkittävä maininta, "Ja hän sanoi heille: 'Sapatti on asetettu ihmistä varten eikä ihminen sapattia varten'", Mar.2:27. Joskus vedotaan, että "sapatti on Jumalan sapatti" ja siksi se kuuluu pitää käskyn mukaan. Tuolloin kuitenkin

unohdetaan Jeesus Jumalan omat sanat. Itse asiassa koko pyhäpäiväkysymys, kuten monet muutkin eri kristillisten ryhmien uskonnolliset tavat ja riitit, eivät ole oleellisia kristillisen uskon keskeisen sanoman kannalta. Paavalin asenne sapatin viettoon, kuten muihinkin uskonnon ulkonaisiin tapoihin,

käy ilmi 1.Kor.9:20, "ja olen ollut juutalaisille ikäänkuin juutalainen, voittaakseni juutalaisia; lain alaisille ikäänkuin lain alainen, vaikka itse en ole lain alainen, voittaakseni lain alaiset."

Kristuksen lopullisen sovitustyön tähden meidän ei enää tarvitse yrittää pitää lakia pelastuksemme ehtona. Emmehan siihen edes pystyisi. "Sillä joka pitää koko lain, mutta rikkoo yhtä kohtaa vastaan, se on syyppää kaikissa kohdin", kirjoittaa Jaakob 2:10. Kuten Room.6:14-15 sanoo, emme ole "lain alla" vaan meidät on uskon kautta siirretty "armon alle". Armon alla oleminen ei tarkoita synnin hyväksymistä eikä synnissä elämistä vaikka armon saanut kokeekin itsensä edelleen "suurena syntisenä". Ilman sitä

tunnetta armokaan ei tuntuisi armolta. Se on Pyhän Hengen aitoa työtä meissä, kun Hän kaiken aikaa muistuttaa meitä meidän mahdottomuudestamme pelastuksen suhteen ja sitä kautta kirkastaa meille Kristusta, joka täytti kaikki Jumalan lain vaatimukset edestämme.

Sapatin perimmäinen merkitys ei ole siinä, että me ajattelemme sen pitämisen kautta palvelevamme täydellisemmin Jumalaa ja tottelevamme Häntä. Sapatti on ennen muuta esikuvaa uskovan iankaikkisuudesta, iankaikkisesta elämästä Jumalan yhteydessä maanpäällisen elämän jälkeen. Iankaikkinen elämä on Jumalan meille valmistama "lepo". Se on lopullinen ja täydellinen lepo kaikesta maanpäällisestä vaivasta ja työstä, ahdistuksesta ja koettelemuksesta. Juuri tästä puhuu Paavalikin, kun hän kirjoittaa Hepr.4:9: "Niin on Jumalan kansalle sapatinlepo varmasti tuleva."

Tätä mainintaa ennen Paavali viittaa Jumalan lepäämiseen 7 päivänä liittäen sen ihmiselun pelastukseen. Me pääsemme "Jumalan lepoon" uskon kautta Jeesukseen Kristukseen. Sen sijaan, että Paavali, kuten koko UT, painottaisi lauantain kirjaimellisen vieton ensisijaisuutta, Paavali viittaa siihen mikä on keskeistä: "Käykäämme sentähden

uskalluksella armon istuimen eteen, että saisimme laupeuden ja löytäisimme armon, avuksemme oikeaan aikaan”, j.16.

Viikoittaisella lepopäivällä on toki merkitystä tässä ajassa. Merkitystä sillä on nimenomaan ihmiselle. Ihminen tarvitsee lepoa koska työ ja elämä uuvuttaa. Todelliseen lepoon liittyy myös se, että Jumala tunnetaan ja Häntä kunnioitetaan. Mutta me emme ole tulleet tuntemaan Jumalaa yksin VT:n kautta vaan ensisijassa UT:n Jeesus Kristus on Hänet meille ilmoittanut. VT:n laki ja juutalainen jumalanpalvelus oli tarkoitettu ajalliseksi muistutukseksi Jumalan valitsemalle kansalle. Lain pitämiseen liittyi sapatin vietto. Koska ihminen ei kuitenkaan voi lakia täyttää, voimassa oli jatkuva syntien sovitus uhraamalla. Ilman uhreja synti jäisi sovittamatta ja kuten UT mainitsee, ”synnin palkka on kuolema”, Room.6:23. Kuolemalla tarkoitetaan tässä iankaikkista eroa Jumalasta.

Sapatin ja sapatinlevon merkitys on esikuvallinen ja sekin on täyttynyt Kristuksessa. Kristus – ei sapatiti itsessään – on meidän lepomme. Jos alamme opettaa, että ”oikeaan” uskoon kuuluu sapatin, juutalaisten tapojen ja juhlien, ym. pitäminen, väheksymme helposti Kristuksen kaikenkattavaa merkitystä ja tuotamme surua Pyhälle Hengelle. Kristuksessa uskovalla ei enää ole lain asettamia velvoitteita. Selvyyden vuoksi mainitsen, että en tietenkään tällä tarkoita, että esim. kaikki 10 käskyn periaatteet pitäisi jättää huomiotta. Ei tietenkään. Kuten jo aiemmin mainitsin, armon alla emme myöskään hyväksy syntiä emmekä synnissä elämistä.

Sapattia koskien luemme UT:sta myös: ”Toinen pitää yhden päivän toista parempana, toinen pitää kaikki päivät yhtä hyvinä; kukin olkoon omassa mielessään täysin varma. Joka valikoi päiviä, se valikoi Herran tähden; ja joka syö, se syö Herran tähden, sillä hän kiittää Jumalaa; ja joka ei syö, se on Herran tähden syömättä ja kiittää Jumalaa”, Room.14:5-6. Luvun kokonaisuus jakeissa 1-12 muistuttaa uskovon vapaudesta. VT:ssa juutalaisille annettiin monia käskyjä ja sääntöjä tarkoituksella, johon viittasin jo aiemmin. Sapattiin liittyen on selvää, että uskovalla on mahdollisuus viettää pyhäpäivää joko lauantaina tai sunnuntaina, kuten hän haluaa. Voidaan myös mainita, että Jumalan edessä Kristuksessa pyhitetyille kaikki päivät ovat

tavallaan ”pyhäpäiviä” sen tähden, että hänet on jo lunastettu taivaan kansalaiseksi.

Kol.2:16-17 painottaa vielä: ”Älköön siis kukaan teitä tuomitko syömisestä tai juomisesta, älköön myös minkään juhlan tai uudenkuun tai sapatin johdosta, jotka vain ovat tulevaisten varjo, mutta ruumis on Kristuksen.” Juhlalla tässä viitataan juutalaisiin vuosittaisiin juhliin. Uuden kuun viettäminen oli taas kuukausittainen tapaus. Sapatti oli viikkojuhla. Nyt apostoli tähdentää, että kaikki nämä ovat vain ”tulevaisten varjo”. Kaikki nämä ”tulevaiset” ovat totta Kristuksessa. Kun Luojamme ”lepäsi” ja ”pyhitti” 7 päivän Hänen tarkoituksensa ei ollut tehdä siitä - kuten ei mistään muustakaan sinänsä hyvästä tavasta - ”hyvän kristityn” tunnusmerkkiä. ”Hyvää kristittyä” ei ole olemassakaan. Mutta Kristus yksin on hyvä ja Hänessä Jumala hyväksyy hyväksi myös meidät. Hän on ”sapattimme” ja kaikinainen lepomme, pyhityksemme ja päämäärämme.

